

HE 131/2022 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräistä oikeudenkäynneistä kunnan tai kuntainliiton palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta kunnan tai kuntainliiton varoista annetun lain 1 a §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan eräistä oikeudenkäynneistä kunnan tai kuntainliiton palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta kunnan tai kuntainliiton varoista annettua lakia muutettavaksi niin, että sitä sovellettaisiin myös hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien palveluksessa oleviin työntekijöihin ja virkamiehiin. Hallituksen esitys liittyy hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämistä koskevaan lainsäädäntöön ja sen aiheuttamiin muutoksiin muuhun lainsäädäntöön.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
3 Tavoitteet	4
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	4
5 Lausuntopalaute.....	5
6 Voimaantulo	5
7 Suhde muihin esityksiin ja perustuslakiin.....	5
LAKIEHDOTUS	6
Laki eräistä oikeudenkäynneistä kunnan tai kuntainliiton palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta kunnan tai kuntainliiton varoista annetun lain 1 a §:n muuttamisesta.....	6
LIITE	7
RINNAKKAISTEKSTI.....	7
Laki eräistä oikeudenkäynneistä kunnan tai kuntainliiton palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta kunnan tai kuntainliiton varoista annetun lain 1 a §:n muuttamisesta.....	7

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulosta tuli pääosin voimaan 1.7.2021.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueille 1.1.2023. Uudistuksessa Suomeen muodostettiin 21 hyvinvointialuetta, joille siirretään kuntien vastuulla nykyisin olevat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät. Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien ja tehtäviä hoitavan henkilöstön siirto kunnista ja kuntayhtymistä hyvinvointialueelle sekä hyvinvointiyhtymään katsotaan liikkeenluovutukseksi. Helsingin kaupunki ja Ahvenanmaa huolehtivat alueellaan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä.

Kunnan tai kuntayhtymän palveluksessa olevalle, jota syytetään virheellisestä menettelystä viran toimittamisessa tai työssä taikka jolta vaaditaan korvausta sellaisesta menettelystä, korvataan, jos vaatimukset on hylätty, hänelle maksattavaksi tuomittujen oikeudenkäyntikulujen määrä. Vastaava oikeus tulisi olla myös hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien työntekijöillä. Tämä edellyttää muutosta lakiin eräistä oikeudenkäynneistä kunnan ja kuntainliiton palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta.

Kyseessä on tekninen muutos lakiin eikä laissa esitettyjä perusteita muutoin olisi tarpeellista muuttaa.

Esitys on valmisteltu oikeusministeriössä.

Luonnos hallituksen esitykseksi oli lausunnolla ajalla 27.5.-15.7.2022 julkisessa lausuntopalvelussa.

Lisäksi muillakin tahoilla oli mahdollisuus antaa lausuntonsa esitysluonnoksesta. Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM065:00/2021>.

2 Nykytila ja sen arviointi

Laki eräistä oikeudenkäynneistä kunnan ja kuntainliiton palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta kunnan tai kuntainliiton varoista tuli voimaan 1 päivänä helmikuuta 1984 (21/1984). Kuntalain mukaan aikaisemmat kuntainliitot on korvattu kuntayhtymillä ja lakiin lisättiin säännös, jonka mukaan mitä kuntainliitosta on tässä laissa säädetty, sovelletaan vastaavasti kuntayhtymiin (1 a § 5.4.2002/266).

Kunnan tai kuntayhtymän palveluksessa oleva voi joutua virka- tai työtehtäviään suorittaessaan rikoksen kohteeksi ja tällöin hänen oikeudenkäyntikulujensa voidaan tietyin edellytyksin kustantaa asianomaisen julkisyhteisön varoista.

Kunnan tai kuntayhtymän työntekijää voidaan syyttää virheellisestä menettelystä viran toimittamisessa tai työssä tai häneltä voidaan vaatia korvausta sellaisesta menettelystä. Mikäli vaatimukset hylätään, hänelle suoritetaan hakemuksesta työnantajan varoista hänelle tuomitut oikeudenkäyntikulut. Tämä on kohtuullista, ettei työntekijän tarvitsisi kärsiä tappiota aiheuttoman

oikeudenkäynnin johdosta. Vaikka oikeudenkäyntikulut olisi tuomittu vastapuolen maksattaviksi, on tilanteita, joissa vastapuolelta ei niitä saada perittyä ja ne jäisivät muutoin työntekijän maksettaviksi.

Lisäksi eräissä tapauksissa kunnan tai kuntayhtymän palveluksessa olevalle on myönnettävä vapautus oikeusapulain (257/2002) 4 §:ssä tarkoitetuista maksuista ja kustannuksista ja hänelle on hakemuksesta määrättävä oikeudenkäyntiavustaja.

Alkuperäisessä lakiesityksessä (1983 vp – He 102) arvioitiin, että lain tarkoittamia asioita koskevia oikeudenkäyntejä oli ollut ja tulisi olemaan varsin vähän ja niistä kustannukset tulisivat olemaan varsin pieniä. Saatujen selvitysten perusteella voidaan edelleen arvioida samalla tavalla. Lain soveltaminen on ollut harvinaista. Korvausten maksaminen edellyttää lain mukaan joko kunnan tai kuntayhtymän ja jatkossa hyvinvointialueen tai hyvinvointiyhtymän palveluksessa olevaan kohdistuneen syytteen tai korvausvaatimuksen hylkäämistä. Monissa tapauksissa työntekijän oikeudenkäyntikuluja korvataan myös muista lähteistä, esimerkiksi ammattiliiton oikeusturvavakuutuksista.

3 Tavoitteet

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävissä työskentelee yhteensä noin 212 500 henkilöä. Hyvinvointialueiden palvelukseen siirtyy liikkeenluovutuksilla noin 172 900 henkilöä 332 kunnasta tai kuntayhtymästä. Kuntiin ja kuntayhtymiin jää henkilöstöä edelleen noin 209 600. Siirtyvä henkilöstö saatettaisiin lain muutoksella samaan asemaan kuntien ja kuntayhtymien virkamiesten ja työntekijöiden kanssa oikeudenkäyntikustannusten korvaamisen osalta.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Voimassa olevaa lakia sovellettaisiin muutoksen tultua voimaan kuntien ja kuntayhtymien lisäksi hyvinvointialueisiin ja hyvinvointiyhtymiin. Esitys vaikuttaa hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien palvelukseen siirtyvän henkilöstön asemaan ja yhdenvertaiseen kohteluun kunnan ja kuntayhtymän palvelukseen jäävään henkilöstöön verrattuna. Laissa henkilöstölle säädetyt oikeudet eräiden kustannusten korvaamiseen säilyisivät työnantajan vaihdoksen jälkeen.

Esitetyllä muutoksella ei arvioida olevan itsenäisiä taloudellisia vaikutuksia.

Kattavaa tilastoa lain aiheuttamista kustannuksista ei ole saatavilla. Edelleen voidaan kuitenkin eri kunnilta ja kuntayhtymiltä kerättyjen tietojen perusteella arvioida, että kustannukset ovat pieniä ja lakia sovelletaan harvoin. Esimerkiksi Helsingin kaupunki, joka on suurin työnantaja, ilmoitti, että suorat taloudelliset vaikutukset ovat hyvin pienet. Se oli maksanut vuosina 2019–2021 kahdessa tapauksessa kyseisiä kustannuksia yhteensä 9 300 €. Muutamat muut satunnaiskyselyyn vastanneet kunnat tai kuntayhtymät ilmoittivat, että kyseisen lain tarkoittamia kustannuksia ei ole ainakaan viimeisen 10 vuoden aikana jouduttu korvaamaan.

Taloudelliset vaikutukset eivät ole olleet merkittäviä eikä niiden voida arvioida muuttuvan nykyisestään lainmuutoksen johdosta. Hyvinvointialueiden toiminta perustuu pääosin valtion rahoitukseen, joka on yleiskatteellista. Rahoitus jaetaan kullekin hyvinvointialueelle sen asukkaiden laskennallisten sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien palvelutarvetta ja olosuhdetekijöitä kuvaavien tekijöiden perusteella. Rahoituslaskelman pohjan muodostaa kunnilta siirtyvät kustannukset (vuoden 2022 tasossa) ja niiden voidaan arvioida kattavan myös tästä laista johtuvat kustannukset.

Esitetyllä muutoksella ei ole vaikutuksia kansalaisiin.

5 Lausuntopalaute

Lausuntopyyntöön vastanneista neljällä ei ollut lausuttavaa asiaan. Kolmessa lausunnossa esitystä pidettiin kannatettavana ja henkilöstön yhdenvertaisuuden kannalta perusteltuna. Esityksen taloudellisia vaikutuksia arvioitiin kohtuullisen pieneksi.

Ahvenenmaan maakunnan hallitus katsoi, että lakiehdotusta ei sovellettaisi Ahvenanmaalla, sillä kuntien velvollisuuksia koskevat asiat kuuluvat maakunnan lainsäädäntövaltaan. Se piti kuitenkin tärkeänä, että sillä on mahdollisuus jatkossakin antaa lausuntoja, kun tehtäviä siirretään kunnilta hyvinvointialueille.

6 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1.1.2023.

7 Suhde muihin esityksiin ja perustuslakiin

Esityksellä on yhteys hallituksen esitykseen eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen lainsäädäntöön sekä eräihin muihin lakeihin tehtävistä muutoksista hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevasta lainsäädännöstä johtuen (56/2021 vp).

Esityksessä ei ehdoteta mitään sellaista muutosta, minkä vuoksi sitä ei voisi käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

eräistä oikeudenkäynneistä kunnan tai kuntainliiton palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta kunnan tai kuntainliiton varoista annetun lain 1 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräistä oikeudenkäynneistä kunnan tai kuntainliiton palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta kunnan tai kuntainliiton varoista annetun lain (21/1984) 1 a §, sellaisena kuin se on laissa 266/2002, seuraavasti:

1 a §

Mitä tässä laissa säädetään kuntainliitosta, on sovellettava myös kuntayhtymään, hyvinvointialueeseen ja hyvinvointiyhtymään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 15.9.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson

Laki

eräistä oikeudenkäynneistä kunnan tai kuntainliiton palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta kunnan tai kuntainliiton varoista annetun lain 1 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräistä oikeudenkäynneistä kunnan tai kuntainliiton palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta kunnan tai kuntainliiton varoista annetun lain (21/1984) 1 a §, sellaisena kuin se on laissa 266/2002, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 a §

Mitä tässä laissa säädetään kuntainliitosta, on vastaavasti sovellettava kuntayhtymään.

1 a §

Mitä tässä laissa säädetään kuntainliitosta, on sovellettava myös kuntayhtymään, *hyvinvointialueeseen ja hyvinvointiyhtymään*.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
